

Odborná skupina Organizace výzkumu České fyzikální společnosti Jednoty českých matematiků a fyziků
Praha, 11.3.2010 XI. Akademické fórum: „Diskuse k státním maturitám II“ – „Legislativa“

Vážení členové Akademického fóra,

děkuji za přizvání do vaší diskuse o státních maturitách. Společnost Scio skutečně disponuje zkušenostmi, informacemi a daty, které mohou osvětlit řadu souvislosti chystaných státních maturit. Jsem rád, že se o ně tak významně gremium, jakým Akademické fórum je, zajímá.

Z příloh připojených k pozvánce odvozují, že příspěvky do diskuse jsou zpravidla velmi stručné. Abych této formě alespoň trochu vyhověl, přikládám tři menší příspěvky.

1. Srovnávací tabulku státní maturity, vlastních přijímacích zkoušek fakult a Národních srovnávacích zkoušek společnosti Scio (NSZ) z hlediska přijímacího řízení na fakulty.
2. Vysvětlení dvou z řady mylných informací kolem státních maturit (Test OSP lze nahradit jinými testy. Patříme ke třem posledním zemím Evropy bez centrální maturity.)
3. Stručné komentáře ke dvěma snímkům z prezentace, kterou ředitel CERMAT Pavel Zelený použil na konferenci Maturita jako nástroj strategického partnerství VŠ a SŠ, dne 20. 1. 2010.

K otázce povinné maturity z matematiky, která se na Akademickém fóru diskutuje, odkazuji na své blogy, které problém analyzují (<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ondrej-steffl.php?itemid=8813>). Můj závěr: Povinná maturita z matematiky ano, ale za současného stavu a způsobu výuky by to bylo kontraproduktivní.

Semináře 11. 3. se bohužel nemohu osobně účastnit, přítomni budou zástupci naší společnosti.

Pokud by se do té doby vyskytly jakékoliv dotazy nebo zájem o podrobnější rozvedení či doložení některých tezí, rád budu rychle reagovat.

S veškerou úctou

Ondřej Štefl

ředitel společnosti, Scio

1 Srovnávací tabulku státní maturity, vlastních přijímacích zkoušek fakult a Národních srovnávacích zkoušek společnosti Scio (NSZ) z hlediska přijímacího řízení na fakulty

Základní informace o tzv. státní maturitě:

Měly by se poprvé konat v roce 2011. Obsahují 2 povinné zkoušky: český jazyk a literatura a cizí jazyk nebo matematika a maximálně 3 nepovinné zkoušky z nabídky: český jazyk a literatura, cizí jazyk, matematika, občanský a společenskovědní základ, biologie, fyzika, chemie, dějepis, zeměpis, dějiny umění. Zkoušky koná žák buď v základní, nebo vyšší úrovni obtížnosti dle svého svobodného rozhodnutí.

Státní maturita (přesněji společná část maturitní zkoušky) sestává u všech předmětů z didaktického testu (ukázky viz <http://www.novamaturita.cz/ilustracni-testy-a-zadani-1404033125.html>), u českého jazyka a u cizích jazyků ještě z písemné práce (esej test) v rozsahu 60 resp. 90 minut u základní resp. vyšší úrovně obtížnosti a z ústní zkoušky podle centrálně připravovaných pracovních listů. Podrobněji viz <http://www.novamaturita.cz/cesky-jazyk-a-literatura-1404033218.html>. Didaktické testy budou vyhodnocovány centrálně, esej test zatím na školách (původně měl být vyhodnocován také centrálně) a ústní zkouška na škole.

Zájemci, kteří mají ukončené základní vzdělání, mohou (např. pro potřeby přijímacího řízení na VŠ) absolvovat tzv. Jednotlivou zkoušku, která je analogická státní maturitě. Zkoušky lze opakovat vždy jednou ročně. Za každou zkoušku se platí až do 1500 Kč. Více viz <http://www.novamaturita.cz/jednotliva-zkouska-1404033136.html> a <http://www.atre.cz/zakony/page0071.htm> § 48 a následující.

Další podrobnosti o státní maturitě na <http://www.novamaturita.cz/index.php>.

Základní informace o Národních srovnávacích zkouškách (NSZ):

Konají se čtrnáctý rok, letos v šesti termínech (přehled viz <http://www.scio.cz/in/2vs/nsz/terminy.asp>) na 28 místech v ČR a 3 na Slovensku (mapa http://www.scio.cz/1_images/mapka-velka130.jpg). Předměty: obecné studijní předpoklady, matematika, základy společenských věd, přírodní vědy (biologie, chemie, fyzika), angličtina, němčina, francouzština, další předměty je možné přidat podle požadavků VŠ. V tomto školním roce očekáváme účast 42 000 uchazečů o studium na vysokých školách. Výsledky využije 60 fakult, z toho 30 v tzv. modelu A, tedy NSZ nahrazují přijímací zkoušky fakulty a dalších 30 přijme bez přijímacích zkoušek uchazeče, kteří přeskóčí danou hranici úspěšnosti (přehled fakult viz <http://www.scio.cz/in/2vs/nsz/fakulty/info.asp>). Jedna zkouška stojí 426 Kč (včetně DPH), společnost poskytuje tzv. sociální slevu (viz <http://www.scio.cz/in/2vs/nsz/podminky.asp#18>, cena pak je 100 Kč. Většina fakult v modelu A má snížený poplatek za přijímací řízení.

Podrobněji viz <http://www.scio.cz/in/2vs/nsz/fakulty/index.asp> a zejména http://www.scio.cz/1_download/brozura_NSZ2008.pdf.

V následující tabulce posuzujeme různá hlediska tří možných forem organizace přijímacích zkoušek, a to zejména z hlediska jejich dopadu na přijímací řízení fakult. Předmětem není posuzování dopadů např. kvalitu výuky na středních školách.

	Státní maturita	Vlastní zkoušky fakulty	Národní srovnávací zkoušky
Obecné požadavky na přijímací řízení			
Dlouhodobá jistota	Malá. Závisí na rozhodování Parlamentu.	V rukou fakulty.	14 let konání (vystřídalo se 9 ministrů)
Celkový kredit a zkušenosti	Dán autoritou státu. V minulých letech opakované chyby (viz souhrn http://www.scio.cz/1_download/Media_CERMAT.pdf)	Různé u různých fakult.	14 let zkušeností, stále rostoucí počet fakult, které NSZ využívají, přizvání na Akademické fórum
Trvalost výsledku zkoušky (Bude pro fakulty dostačující 5 let starý výsledek?)	Vysoká.	Žádná. Uchazeč musí zkouška každý rok opakovat.	Závisí na rozhodnutí fakult. Zatím fakulty vyžadují každoročně nové výsledky, v USA výsledek testu zpravidla platí 4 roky.
Srovnatelnost výsledků v čase	Zatím žádná. Při stávající metodologii tvorby testů nelze zajistit srovnatelnost ani pro řádný a opravný termín	Žádná, není zapotřebí, zkouška se opakuje.	Plná v rámci jednoho roku (harmonizovaný percentil viz http://www.scio.cz/in/2vs/nsz/vysledk/percentil.asp). Od roku 2012 trvalá srovnatelnost.
Celorepubliková srovnatelnost	Úplná.	Žádná, není zapotřebí.	Úplná, s přesahem na Slovensko
Finanční zátěž fakult	Nemá vliv, případné snížení nákladů by mělo provázet snížení poplatků.	Výchozí stav.	Nemá vliv, snížení nákladů zpravidla provází snížení poplatků.
Úspora nákladů a práce fakulty	Značná, při zrušení vlastních PZk, jinak jen malá.	Výchozí stav.	Značná, při zrušení vlastních PZk, jinak jen malá
Finanční zátěž státního rozpočtu	Značná. Cca 0,7 mld. spuštění, pak minimálně 250 miliónů ročně.	Žádná. Náklady kryjí poplatky uchazečů.	Přispívá do rozpočtu – daně, zejména DPH
Kvalita výběru uchazečů			
Záruky kvality testů, dodržení metodologie jejich vývoje a řádného průběhu zkoušek	Záruky pouze deklarované, věcné informace chybí. V roce 2008 CZVV uváděl že postupuje v souladu s normami ISO 9001 a 27001, mezi	Omezené. Nejsou požadovány.	Kvalita testů i řádný průběh jsou komerčním zájem firmy. Profesionální příprava testů, postupy na internetu, certifikát ISO 9001.

	certifikovanými institucemi však dosud není.		Propracovaný a zcela transparentní systém zpětné vazby a kontroly účastníky zkoušek.
Objektivní zjištění skutečných kvalit uchazeče	Zatím neznámá reliabilita a validita testů. Nemožnost opakovat zkoušku zvyšuje nahodilost výsledku ¹ .	Velmi různá reliabilita a validita testů. Nemožnost opakovat zkoušku zvyšuje nahodilost výsledku ¹ .	Trvale vysoká reliabilita a validita testů (viz http://www.scio.cz/1_download/brozura_NSZ2008.pdf str. 12). Možnost opakovat zkoušku eliminuje náhodná selhání ¹ .
Genderová vyváženost	Podle zkušeností ze zahraničí maturita významně zvýhodňuje ženy. Např. na Slovensku hrozící a ve Slovinsku reálná feminizace některých oborů je jeden z významných důvodů, proč od využití státní maturity fakulty ustupují.	Může ovlivnit fakulta obsahem i formou PZk .	S výjimkou cizích jazyků dosahují v NSZ všude celkově lepších výsledků muži. V rámci testu OSP mají ženy o málo lepší výsledky ve verbálním oddílu.
Obsah zkoušek podle potřeb fakulty			
Flexibilita ve výběru předmětů, obsahu a náročnosti zkoušek, náprava zjištěných nedostatků v obsahu, reakce na měnící se potřeby	Nízká. Nejdříve za tři roky od požadavku. Vyžaduje změnu vyhlášky někdy i zákona, a vytvoření nových katalogů, které musí být maturantům k dispozici dva roky předem.	Vysoká. V rukou fakulty.	Vysoká. Změna podle požadavků fakulty možná do jednoho roku.
Test obecných studijních předpokladů	Není. Jeho nahrazení jinými testy maximálně z 58 % (viz rozbor v textu: Náprava tří mylných informací...)	Podobný test společný pro část MU a jiný pro 3 fakulty UK. Tvorba takového testu v přiměřené kvalitě zpravidla přesahuje možnosti jedné fakulty.	Je součástí. Využívá jej 58 fakult z 60. Od roku 2011 též v rozšířené verzi (k verbálnímu, analyticko-logickému a kvantitativnímu oddílu přibude oddíl kriticko-argumentační a abstraktního uvažování)

¹ Statistická analýza opakovaných účastí ukazuje, že vždy část uchazečů „nemá svůj den“. Např. u testu OSP 9 % (resp. 17 %) mužů a 12 % (resp. 21 %) žen dosáhne o více než 25 % (resp. 10 %) horšího výsledku než v předchozím termínu. Horší výsledek u prvního termínu je ještě mnohem častější, ten však může být přičítán horší přípravě. Rozdíl 25 % už ovšem u řady uchazečů rozhoduje o přijetí či nepřijetí na fakultu. Pokud není možné zkoušku opakovat, zůstává těmto uchazečům horší výsledek, než odpovídá jejich možnostem. To může mít negativní dopad na další osud uchazeče. Negativní dopad to má ale i na kvalitu na fakultu přijatých uchazečů, protože ti ve skutečnosti kvalitní uchazeči nejsou přijímáni ke studiu. Zejména u fakult s velkým převisem poptávky může vliv tohoto faktoru významně snížit celkovou úroveň přijatých.

Testy dalších obecnějších kompetencí (např. gramotností) případně zaměřené na osobnost uchazeče	Nejsou	Není nám známo	Sledujeme vývoj v zahraničí, jsme připraveni reagovat na požadavky fakult. Např. projekt Rainbow - http://www.springerpub.com/sample/s/38373_chapter.pdf
Technické zabezpečení hladkého průběhu přijímacího řízení			
Přepočítání výsledků podle potřeb fakult (např. různé váhy dílčích částí zkoušek)	Slíbeno	<i>nerelevantní</i>	Dostává každá fakulta, která NSZ využívá.
Termín předání výsledků fakultám	Nejdříve 17. 6.	<i>nerelevantní</i>	13. 5. nebo 13. 6. nebo i jindy podle potřeb fakulty
Interpretace (využitelnost) výsledků	Obtížná. Je lépe 40 bodů z vyšší úrovně nebo 60 ze základní úrovně? Právě kvůli tomu na Slovensku řada fakult výsledky nevyužívá.	<i>nerelevantní</i>	Jednoduchá. Výsledek v každém předmětu na škále 0 až 100.
Forma technického předání výsledků fakultám	Slíbeno řešení	<i>nerelevantní</i>	Vyřešeno. Systém STAG, který využívá řada fakult je dokonce pro předávání výsledků z NSZ upraven.
Ochrana osobních údajů (předání výsledků fakultám vyžaduje souhlas maturanta)	Slíbeno řešení	<i>nerelevantní</i>	Vyřešeno v souladu se zákonem.
Pohled uchazeče			
Starší uchazeči, cizinci (zejména Slováci)	Mohou za úplaty složit tzv. jednotlivou zkoušku (vyhláška předpokládá až 1500 Kč).	Bez problémů, neodlišuje se.	Bez problémů, neodlišuje se.
Finanční zátěž uchazečů	U maturantů žádná. Předpokládá se snížení poplatků fakult. U ostatních zvýšení – viz předchozí.	Dosavadní.	Patrně poněkud vyšší (navíc platba za NSZ, proti tomu snížení za poplatky i několikrát, u mnohých i značné úspory za dopravu). Sociálně slabým poskytována sleva.

Možnost opakování zkoušky	Žádná ² Jednou zkažená zkouška tak může uchazeči komplikovat přijetí celý život.	Další rok Uchazeči ale se často na několik podobných fakult, např. na LF.	Možno až 6x v daném roce. Fakulty zpravidla přijímají podle nejlepšího dosaženého výsledku.
---------------------------	--	--	---

Zkratky:

OSP – test obecných studijních předpokladů

NSZ – Národní srovnávací zkoušky

ZSV – Základy společenských věd

CZVV – Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

PZk – přijímací zkoušky

2. Vysvětlení dvou z řady mylných informací kolem státních maturit (Test OSP lze nahradit jinými testy. Patříme ke třem posledním zemím Evropy bez centrální maturity.)

Náprava dvou z mnoha mylných informací kolem státních maturit

Test obecných studijních předpokladů lze dobře naradit kombinací jiných testů

Na <http://www.m2010.cz> Pavel Zelený uvádí: „Kombinace výsledků zkoušek zejména z českého jazyka a z matematiky vykazuje stabilně velmi vysokou míru korelace s výsledky testů studijních předpokladů (až 0,9)“ a „Sonda Maturant 98 přitom prokázala vysoký stupeň korelace testu OSP s agregovaným výsledkem zkoušek z ČJL, CJ a M (optimální váhy 20:30:50).“

Analýza dat Sondy Maturant 98 tato tvrzení nepotvrdila. Regresní analýza pro výsledek testu Obecných studijních předpokladů jako závislou proměnnou vykazuje tyto hodnoty:

---

² Ze zákona není jasné, zda ten, kdo složí státní maturitu může např. následující rok tutéž zkoušku opakovat jako tzv. jednotlivou zkoušku. Pokud ano, mohla by se z opakování státní maturity stát masová záležitost, což je v jistém rozporu s tradičním chápáním maturity.

<i>Regresní statistika</i>					
Násobné R		0,766			
Hodnota spolehlivosti R		0,587			
Nastavená hodnota spolehlivosti R		0,587			
Chyba stf. hodnoty		9,511			
Pozorování		5422			
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Významnost F</i>
Regrese	3	697509,8	232503,3	2570,135	0
Rezidua	5418	490131	90,46345		
Celkem	5421	1187641			
	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stf. hodnoty</i>	<i>t stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>
Hranice	26,012	0,362	71,869	0,000	25,302
MAM ³	0,687	0,024	28,449	0,000	0,640
CJ	0,297	0,017	17,481	0,000	0,264
AJ	0,173	0,008	22,142	0,000	0,158

Při ideální kombinaci 59,3 % matematika pro maturující z matematiky³, 25,6 % český jazyk a 15,9 % angličtina (zaokrouhleně 60:25:15) je korelace této kombinace s testem obecných studijních předpokladů jen 0,766. Čili jen 58,7 % výsledku OSP lze vysvětlit kombinací všech tří testů. Při všech další možných kombinacích, např. nahrazení angličtiny němčinou, nebo při využití matematiky pro nematurující z matematiky už dostáváme výsledky jen nižší (0,736; 0,729; 0,692). A když se například omezíme jen na gymnázia, je korelace MAM+CJ+AJ s OSP jen 0,65 při optimálních váhách (61:19:17) a při omezení na SOU už jen 0,592. V žádné kombinaci se tedy neblížíme ke korelaci 0,90 ani k „optimálním“ vahám (50:30:20).

Pokud by měly vysoké školy výsledky ze státní maturity využívat, bude nutné dosáhnout toho, aby se s daty a údaji nakládalo méně „uvolněným“ způsobem.

Patříme mezi poslední 3 země, které nemají centralizovanou maturitu

V 9. 9. 2009 - Parlamentní vystoupení k návrhu na odklad státní maturity ministryně Kopicová uvedla (<http://www.msmt.cz/ministerstvo/9-9-2009-parlamentni-vystoupeni-k-navrhu-na-odklad-statni>) „Česká republika je v současnosti jednou ze tří zemí Evropy (společně s Řeckem a Lichtenštejnskem), kde jakákoli z forem centralizovaného hodnocení na této úrovni neexistuje.“

³ V Sondě Maturant 98 absolvoval každý žák, který v tom roce z matematiky maturoval, delší test 27 úloh, a žáci, kteří z matematiky nematurovali test kratší – 16 úloh.

Na stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání, který je přímo řízen ministerstvem školství, však nacházíme podrobnou analýzu (viz <http://www.nuov.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/2010/Zp1002a.pdf> str. 3 a 4), kde se mj. píše: Skupina D (Země, v nichž maturitní zkoušky pořádají jednotlivé školy): Belgie, Island, Lichtenštejnsko, Rakousko, Řecko, Skupina E (Země, v nichž se studium ve středních školách ukončuje bez závěrečné zkoušky): Španělsko, Švédsko, Turecko. Celkem tedy 8 zemí, kde nemají žádnou centralizovanou zkoušku. Dalších 7 zemí: Bulharsko, Estonsko, tolik vychvalované Finsko, Irsko, Litva, Německo a Nizozemsko patří do skupiny C (Země, v nichž se celostátní maturitní zkoušky konají jen ve všeobecně vzdělávacích školách). Naopak pouze tři země (Skupina A: Země, v nichž je celostátní zadání maturitní zkoušky alespoň v jednom vyučovacím předmětu shodné pro všeobecně vzdělávací i odborné školy) posupují shodně, jak to plánuje Česká republika. Zbývajících 12 zemí má sice centralizované zkoušky, ale různé pro všeobecně vzdělávací a odborné školy.

Pokud bychom tedy pokládali většinové postupy v jiných evropských zemích za argument ke státní maturitě, šlo by spíše o argument proti současnému pojetí. Zarážející je, že Ministerstvo investuje stovky miliónů, aniž má analýzy dopadů zavedení podobné státní maturity v Polsku či na Slovensku, které by bylo možné získat s minimálními náklady.

- 3 **Stručné komentáře ke dvěma snímkům z prezentace, kterou ředitel CERMAT Pavel Zelený použil na konferenci Maturita jako nástroj strategického partnerství VŠ a SŠ, dne 20. 1. 2010.**

Stručné komentáře ke dvěma snímkům z ppt prezentace, kterou ředitel CZVV (Cermat) Pavel Zelený použil na konferenci Maturita jako nástroj strategického partnerství VŠ a SŠ, dne 20. 1. 2010.

Na webu www.m2010.cz je k vidění mj. prezentace **Státní maturita – Ruka podaná vysokým školám** (http://www.m2010.cz/download/Statni_maturita-Ruka-podana-vysokym-skolam-cast1.pptx).

Komentář by jistě zasloužilo mnohem více snímků, i další věci na uvedených stránkách, ale ve snaze být stručný a soustředit se na podstatné jsem vybral dva snímky, kde jsou popsány výhody státní maturity a o nichž mám největší pochybnost. Text je zachován v původním znění i formátování. Mé komentáře jsou vloženy a odsazeny doprava.

Ondřej Štefl, Scio, 2010-03-07

REFORMNÍ MATURITA A VŠ

6 X PROČ VÝHODNÉ ŘEŠENÍ PRO VYSOKÉ ŠKOLY

1. PLNÁ GARANCE STÁTU ZA OBJEKTIVITU VÝSLEDKŮ ZKOUŠEK PO STRÁNCE:

- metodickou korektnost použitých evaluačních nástrojů a způsob hodnocení výsledků
- zajištění zkušebního tajemství
- korektnost průběhu administrace zkoušek

Vzhledem ke garanci státu jistě nebudou mít školy právní problém z výsledků vycházet, stejně jako dnes mohou využívat výsledky maturit, bez ohledu na to, že je nikdo nepokládá za srovnatelné (a tedy objektivní). **Garance** zde tedy znamená, že vysoké školy budou moci maturitu bez právních překážek využívat, protože je vše „garantováno“ státem – „má razítko“. A to nezávisle na realitě! Co se stane, když např. v testech budou chyby, (někteří) maturanti si budou výsledky předávat mobilem či se (někde) objeví výhrady ke korektnosti průběhu zkoušek (střední škola má shodně s maturantem zájem na dobrém výsledku)? Znamená garance státu **garanci kvalitního výběru uchazečů**?

2. PLNÁ SROVNATELNOST VÝSLEDKŮ NA CELOREPUBLIKOVÉ ÚROVNI I V ČASE

Zajištění srovnatelnosti testů v čase by vyžadovalo výrazné zásahy do metodiky sestavování a vyhodnocování. Takové změny ale v čase, který je k dispozici, již není možné provést. **Srovnatelnost v čase zajištěna nebude**, a to ani mezi jednotlivými roky a dokonce ani mezi základním a opravným termínem. Obecná představa, z níž vychází i CZVV, že dva podobně sestavené testy jsou stejně náročné, se v Národních srovnávacích zkouškách opakovaně ukazuje jako mylná. Na desetitisícových vzorcích uchazečů se průměrná úspěšnost uchazečů v paralelních na základě pilotáží pečlivě sestavených verzích liší až o 2,5 procentního bodu. A to může znamenat tisíce maturantů, kteří by v jednom roce uspěli a v jiném ne.

3. STANDARDIZACE OBSAHOVÝCH METODIK A NÁROČNOSTI ZKOUŠEK VŮČI:

Hranice úspěšnosti (cut-off-score) dosud stanovena nebyla (mluví se o 30 %). Zato navržená novela školského zákona počítá s tím, že ministr ji může měnit (<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=1038&CT1=0>), změna v § 81).

- mezinárodním standardům (jazykové zkoušky – SERR)

„Žák, který bude konat maturitu na základní úrovni, by měl dosáhnout úrovně B1, na vyšší úrovni pak B2.“ Píše se na stránkách CZVV <http://www.novamaturita.cz/cizi-jazyk-obecne-dotazy-1404033964.html>). To ale bohužel stěží znamená, že od roku 2011 umí každý maturant cizí jazyk minimálně na úrovni B1. Tak dramatické zlepšení na SOU a SOŠ bohužel očekávat nelze. V čem tedy spočívá uvedená standardizace?

b) obsahu SŠ studia v oborech jejichž absolventi pokračují ve studiu na VŠ

4. FLEXIBILITA MODELU MZ VŮČI STANOVENÍ POŽADAVKŮ VŠ:

a) na předmětovou skladbu a úroveň obtížnosti

Jen máloco je méně flexibilní, než **stanovení předmětů právním** předpisem (§78 školského zákona) a obsahu pomocí katalogů cílových požadavků k maturitě, které podle zákona musí žáci znát nejméně 48 měsíců předem. Po případném stanovení požadavků vysokých škol bude trvat nejméně tři roky, než může dojít ke změně.

Výraznější či náhlé změny úrovně obtížnosti si lze také jen těžko představit. To by bylo v rozporu i s elementárním pojetím srovnatelnosti, která je ovšem hlavním argumentem pro reformu maturit.

a) váhu dílčích kritérií

b) sledování úrovně předpokladů k VŠ studiu

Z předmětových testů lze obecné předpoklady ke studiu vytěžit jen velmi neúplně. Ani při použití tří testů (matematika, český jazyk, cizí jazyk) nedosahuje celková korelace 0,77 (viz jiný můj příspěvek). Dominantní je ovšem matematika, která není povinná.

5. PLNĚ OBJEKTIVIZOVANÉ ŘEŠENÍ PRO UCHAZEČE Z ŘAD „ODLOŽENÉ POPTÁVKY“

Starší uchazeči se by se na složení zkoušky museli připravovat samostatně, nejspíš z několika předmětů, bez pomoci střední školy. Už to je hendikepuje. Navíc se počítá s platbou za každou zkoušku až 1500 Kč (viz vyhláška 177/2009 Sb. § 50).

6. ÚSPORA ADMINISTRATIVNÍ, ORGANIZAČNÍ A FINANČNÍ ZÁTĚŽE VŠ A SNÍŽENÍ RIZIK

Úspory na straně vysokých škol nastanou jen tehdy, pokud zruší své vlastní přijímací zkoušky a spolehnou se na výsledky státních maturit. Rizika se týkají zejména snížení právních rizik – viz výše bod 1.

REFORMNÍ MATURITA A VŠ

3 X PROČ JSOU STÁTNÍ MATURITY VÝHODNÉ PRO VŠECHNY

1. ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY VZDĚLÁVÁNÍ NA SŠ A ZVÝŠENÍ ÚROVNĚ VSTUPNÍ PŘEDPOKLADŮ UCHAZEČŮ K VŠ STUDIU

a) Reálná a jednoznačná motivace studentů SŠ – uchazečů o VŠ studium dosáhnout co nejlepších výsledků u maturitní zkoušky

To ovšem předpokládá, že státní maturita bude pro vysoké školy základním kritériem pro přijímání. Mnohem důležitější ovšem je, že v této tezi je vyjádřen klíčová záměna: výsledek státní maturity nerovná se vzdělání a zlepšení výsledků státní maturity neznámá zvýšení vzdělanosti. Vyšší důraz na výsledky maturity tak vůbec nemusí znamenat zvýšení efektivity vzdělávání.

b) Zprostředkovaná motivace studentů ke svému SŠ studiu

c) Výsledný efekt = vyšší kvalita a lepší předpoklady uchazečů k VŠ studiu

Co může na středních školách probíhat po zavedení státní maturity vystihuje nick Reeve v diskusi pod článkem na České škole (<http://www.ceskaskola.cz/2010/02/marketa-dadkova-se-statni-maturitou.html>): *Jako učitel gymnázia je mi maturita trnem v oku především proto, že požadovaná základní úroveň je pro naše studenty tak nízká, že zkoušky z češtiny i matematiky by většina z nich zvládla levou zadní už po prvním ročníku. Pro nás všechny, studenty i učitele, je to velmi demotivující: Buď budeme donekonečna celé čtyři roky pilovat onen požadovaný základ až k stoprocentní dokonalosti, anebo se budu snažit studenty naučit i něco navíc, ovšem pak se budu chovat neracionálně, neboť díky onomu "nadbytečnému" učivu budu studenty zahlcovat něčím, co u státních maturit nevyužiji.*

2. NEMALÉ ÚSPORY NÁKLADŮ

a) Snížení nákladů přípravu a realizaci přijímacího řízení (150-200 mil. Kč ročně)

Příjmy vysokých škol z přijímacího řízení činily v roce 2009 přibližně 150 milionů korun (339,3 tis. přihlášek). Účetně vzato tomu musejí odpovídat i náklady. Pokud by se náklady fakult skutečně snížily, musí dojít i ke snížení poplatků (jako u fakult vyživajících NSZ). Administrativní náklady, poštovné, výdaje na propagaci a další náklady ovšem zůstávají i při zrušení přijímacích zkoušek. I kdyby všechny fakulty začaly přijímat podle státní maturity, dojde k úspoře maximálně 80 milionů.

Vedle toho zde jsou každoroční výdaje na konání maturitní zkoušky nyní odhadovány na 250 milionů ročně. To ale nezahrnuje úhradu celé práce středoškolských učitelů, provoz CVZZ, výdaje NIDV. Čteme-li ale, jak se zde pracuje s čísly, nelze rozumě očekávat, že CZVV předpokládaná mez nákladů bude dodržena a že nebude trvale růst. Výdaje za přípravu státních maturit jen v posledních dvou letech činí více než 0,7 mld. (např. jen výstavba (49 milionů) a vybavení (212 milionů) tiskového a kompletačního centra pro tisk maturitních materiálů plus dalších 29 podlimitních zakázek), které se čerpají z rozpočtu školství a z OP VK. Těžko mluvit o úsporách nákladů.

Nelze také přehlédnout, že každoroční výdaje na realizaci státní maturity jsou srovnatelné s částkami, o něž jde v probíhající diskusi o financování vědy.

- b) Optimalizace struktury poptávky po VŠ studiu vůči nárokům VŠ sníží „studijní úmrtnost“ – reálné odhady do 3 let až o 20% stávající úrovně (0,7 – 1 mld. Kč ročně)

Tvrzení není doloženo (přitom by asi bylo možné získat informace např. z Polska či Slovenska). Je založeno na předpokladu, že pro potřeby dané fakulty bude (jednotná) státní maturita vybírat výrazně lépe (pro studium lépe vybavené uchazeče) než dosavadní postupy fakulty. To pokládám za nereálné.

U škol, které využívají Národní srovnávací zkoušky už několik let, se podobný efekt neprojevil. Příčina je zřejmá, o úspěšnosti ve studiu na vysoké škole rozhoduje řada vnějších vlivů, které neumíme předvídat, a řada osobnostních charakteristik, které neumíme zjistit (ani maturitou, ani Národními srovnávacími zkouškami, ani přijímacími zkouškami) a které se navíc mění v čase – zejména motivace ke studiu.

Nemohu se zbavit dojmu, že celé sdělení v bodě 2 má úroveň předvolebního slibu včetně nulové zodpovědnosti za jeho dodržení.

3. ZVÝŠENÍ UŽITEČNOSTI REFORMY MATURET PRO STUDENTY A ŠKOLY

- a) Zvýšení zkušební zátěže u maturit přináší snížení zkušební zátěže při přístupu do terciárního vzdělávání

Těžko říct, pro koho je přesun zkušební zátěže výhodou a jak to zvyšuje užitečnost reformy maturitní zkoušky. Jisté je, že státní maturita a její případné masivnější využití v přijímacím řízení by významně omezily možnosti opakovat zkoušku. Uchazeč – maturant by tak byl více (nejspíš celoživotně) závislý na výsledku jediné zkoušky, což by stres zvyšovalo, a naopak by to zhoršovalo kvalitu výběru podle skutečných schopností uchazeče (viz jiný můj příspěvek).